

Årsrapport från programcensur för år 2011

Namn: Per Tillgren, professor, Mälardalens högskola, Västerås, Sverige

Programsensur vid: Det psykologiske fakultet och programmen
Bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid,
Masterprogram i Helsefremmende arbeid, Materprogram
Helsefremmende arbeid samt Mastergraden i Health
Promotion

Utnämnd för perioden: September 2009 till augusti 2013

Rapporten avser: År 2011

Allmän bakgrundsinformation

I den förra rapporten gjordes en uppsummering av mina tidigare erfarenheter och slutsatser från granskningen av de tre utbildningarna i folkhälsa med inriktning på hälsofrämjande arbete som bedrivs vid det psykologiska fakultetet vid Universitet i Bergen. Vid min avrapportering uppmärksammade jag de programansvariga på att det var stora variationer mellan de tre programmen vad avser studenter som slutför sina studier och tar ut sin examen. Det gäller framförallt Bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid, men delvis också Masterprogrammet i helsefremmende arbeid. Däremot har det internationella Masterprogrammet i Health Promotion en mycket hög examinationsgrad

Fördjupad problembild

När det gäller Bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid så har sedan programmet startade år 2005 funnits fler sökande till utbildningen än antalet platser. Vilket innebär att söktrycket till utbildningen varit god. Däremot framgår inte av tillgänglig statistik om de som antagits till utbildningen var studenternas första hands val, vilket kan ha betydelse för om studierna genomförs. Under den treåriga utbildningen minskar antalet studenter efter varje läsår och det är ca en tredjedel av studenterna som slutför sina studier det tredje läsåret. En utveckling som varit ungefär liknande även för andra årskullar som hittills slutfört programmet.

Det kan finnas flera skäl till avhopp i en universitetsutbildning och det kan vara svårt att utan en fördjupad analys få fram alla bakomliggande motiv till detta. En sådan orsak kan vara att bachelorprogrammet vänder sig till främst till nyexaminerade studenter. I det fallet kan det vara så att en del studenter som söker sig till en universitetsutbildning kan ha en vag uppfattning om sitt framtida yrkesval. En annan orsak är att programmet till sin karaktär inte är en professionsutbildning som leder till en tydlig yrkesidentitet, vilket flera andra utbildningar inom hälsosektorn eller inom psykologi har. Därför kan det vara svårt för studenterna att veta eller bilda sig en uppfattning om vilken typ av yrkeskarriär som utbildningen på programmet leder till på arbetsmarknaden. Ytterligare en annan tänkbar orsak till avhopp från programmet kan vara att utbildningen bedrivs tillsammans med och vid två andra fakultet vid Universitetet i Bergen. Erfarenhet från två svenska folkhälsoutbildningar på bachelornivå där jag medverkat har haft samma problem. En av orsakerna där har varit att det funnits för många valbara kurser eller att utbildningen varit förlagd till

andra institutioner eller universitet. Det finns studenter som då upplevt att de utbildningarna varit mer intressanta och har därför valt att slutföra sina studier vid de institutionerna/universitetet.

För de kommande årens granskning har programansvariga beslutat att fokus främst skall vara på bachelorprogrammet. I maj månad 2011 träffade jag ansvarig för programmet tillsammans med den administrativa handläggaren för programmen. Vid den träffen gjordes en genomgång av det utvecklingsarbete som sker av programmets innehåll och de tre kursmodulerna. I anslutning till det mötet hade jag också ett samtal med studenter från programmet. Vid träffen i Bergen beslöts att en närmare granskning ska ske av studenternas insatser och måluppfyllelse i förhållande till lärandemålen för de tre kursmoduler som ingår i programmet. En granskning som kommer att påbörjas våren 2012.

Kommentarer enligt anvisningarnas pkt I-V.

I. Pensum, studieupplägg och examination

Programsensorn har sedan våren 2010 haft samtal med ansvariga lärare om det aktuella programmets innehåll och framtida inriktning. Vid besöket redovisades att en internetbaserad utvärdering hade genomförts bland studenterna efter första utbildningsåret i programmet.

Frågor som diskuterats har bl a berört de ansvariga lärarnas tid hur den är fördelad på undervisning, programadministration och deras forskningstid. Det är av värde att tiden för lärarna inte är statisk över de tre åren, utan anpassas efter studenternas förmåga att tillgodogöra sig utbildningens innehåll och att få studievana samt i grupp som enskilt kunna genomföra studier på universitetsnivå. I utbildningen har programansvariga förändrat innehållet som gör att det finns en tydligare fördjupning och avgränsning gentemot utbildningen på master nivå. Konkret innebär detta att bachelorprogrammet har främst fokus på hälsofrämjande arbete på individ- och gruppnivå, medan masterprogrammet har som tidigare fokus på samhällsnivå. Viss förändring har också skett av kursmoment och mellan kursmodulerna. Detta för att undvika dubblering av innehållet samt att arenaperspektivet tydliggjorts genom att detta utbildningsmoment får ett något större utrymme i utbildningen och har tidigare lagts. En positiv förändring som vidtagits är att studenter som nu går ut det treåriga programmet har möjlighet att läsa ett fjärde år som ger behörighet till att bli lärare.

En ny kursplan för programmet för åren 2010-2015 har fastställts. I den beskrivs bl a att utbildningen öppnar för yrkesmöjligheter i den sociala sektorn och hälsoförvaltningar och inom den frivilliga sektorn. Utbildningen ger också kompetens för tjänster inom skola och i arbetslivet där kompetens inom folkhälsa och hälsofrämjande arbete efterfrågas. Den nya kursplanen innebär att studenterna läser 115 poäng hälsofrämjande arbete mot tidigare 130 och att ämnet epidemiologi har fått ytterligare poäng. Ett av syften med denna förändring är att öka möjligheterna för studenterna att främst utomlands ta valfria kurser.

Dock framgår inte av kursplanen på vilket sätt den tänkta arbetsmarknaden för studenterna synliggörs i utbildningen. En tänkbar arbetsmarknadsanpassning av utbildningen skulle kunna vara att av de 60 poäng i utbildningen som finns för valfria kurser skulle till viss del kunna genomföras i form av verksamhetsförlagd praktik

inom relevanta framtida arbetsmiljöer. Att 1/3 av studiepoängen vilket motsvarar ett helt studieår i utbildningen utgörs av valfria kurser kan som tidigare nämnts vara en tänkbar faktor till att studenterna byter program. Detta är en fråga som närmare bör studeras. De ämnen som ingår i programmet har relevans för hälsofrämjande arbete och det är angeläget att det finns en tydlig progression kring kärnan i ämnet.

För två av kurserna, HEMB 110 och HEMB 210 som fakultetet svarar för har kursplanerna ändrats, men ännu inte kursplanen för examensarbetet. För HEMB 110 är såväl mål som innehåll relevant för att ge studenterna en introduktion till ämnet Folkhälsa och hälsofrämjande arbete. Jämfört med den tidigare kursplanen har det tillkommit ett moment som lyfter fram politikens roll och de olika förvaltningsnivåernas (stat, län och kommun) ansvar och roller i folkhälsoarbetet. Denna ändring är mycket relevant, särskilt då en ny lagstiftning "Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven)" träder i kraft 1 januari 2012. En lag som också kan medföra ett ökat intresse och behov för kommuner i framtiden att ha egen kompetens inom detta område. Detta kan innebära att kommunerna behöver anställa personal med den specifika kompetens som programmet ger.

När det gäller HEMB 210 har den kursen fått en tydligare inriktning på arena-perspektivet, men innehåller också som tidigare en fokusering på implementering och utvärdering av hälsofrämjande arbete. En utmärkt avgränsning som gör utbildningen mer konkret och har stor relevans för framtida arbete inom olika sektorer i samhället. Tiden för detta utbildningsmoment har också utökats med ytterligare två veckor. Samtidigt har vissa förtydligande gjorts i kursplanen och inkluderat fler färdigheter som skall uppnås när studenterna fullföljt kursen. När de det gäller de båda kursernas pedagogiska ansats är den främst i form av problembaserad inläring och arbete i basgrupper. Därtill ingår det en individuell instudering av kurslitteratur och hemuppgifter. För båda kurserna bedöms momenten för kunskapskontroll vara väl avvägda och när det gäller värdering av studenternas prestationer för kursuppgiften kommer den att närmare att granskas under våren 2012. Kurslitteraturen för de båda kursmodulerna täcker väl in vad avser omfång och relevans för kursernas syfte och inriktning. Det är angeläget att den litteratur som finns för kurserna hänvisar till den senaste upplagan, detta då det ständigt sker en nyutgivning och uppdatering av den folkhälsovetenskapliga litteraturen.

II. Värderingsordningen

Denna fråga kommer närmare att belysas i den fördjupning av kursplanerna och programmet som kommer att ske våren 2012.

III. Deltagit och diskuterat med ansvariga om kvalitetsutvecklingen i studieprogrammet

Vid det möte som ägde rum i maj månad 2011 redovisades det förändringsarbete som initierats av programmet och av de två kursplanerna som tidigare beskrivits.

För den kommande programsensorperioden, kommer som tidigare nämnts, fokus för granskningen att vara det treåriga bachelorprogrammet och de studenter som påbörjade sin utbildning hösten 2010/2011 och avslutar sin utbildning våren 2013 kommer närmare att följas upp igenom hela utbildningen.

Samtal har också ägt rum med tre studentrepresentanter i programmet. Bl a diskuterades varför de valt den aktuella utbildningen, men också hur de upplever utbild-

ningen och ämnet hälsofrämjande arbete. Synpunkter som bl a framkom var att studenterna saknade en enhetlig information via nätet Minsid från de tre berörda institutionerna samt att det också fanns en gemensam kalender. Fanns också önskemål om en jämnare fördelning av antalet föreläsningar per vecka. Ett annat önskemål var att det fanns tydliga läsanvisningar till de föreläsningar som sker i utbildningen. Ett exempel på en utmärkt sådan anvisning var den som finns för momentet motivationspsykologi. Studenterna var också positiva till att programmet skall följas upp över tid.

IV. Eventuella förhållanden som påverkar genomförandet av programmet under den aktuella perioden

Problematiken med att en stor andel av de studenter som antas till programmet inte slutför sina studier och examensarbete finns nu på programstyrelsen agenda. Det finns också en stor medvetenhet bland ansvariga kring denna problematik och ett förändringsarbete har påbörjats för att vidta åtgärder som kan minimera detta problem.

V. Rollen och uppgiften som programsensor

Att vara programsensor för de aktuella programmen är en stimulerande uppgift då det finns en stor öppenhet och konstruktiv dialog med ansvariga och studenterna. Det finns också en kvalitetsambition och intresse till förändring som stärker utbildningens innehåll och utfall.

Avslutande kommentar

Det finns bland berörda intressenter en klar uppfattning att det är nödvändigt att vidta åtgärder för att uppnå en acceptabel nivå på examinerade studenter från bachelorprogrammet. Ett internt förändringsarbete har påbörjats och bl a har kursplaner och lärandemål reviderats. Konsekvenserna av dessa förändringar kommer att följas upp av programsensorn vid bl a ett kommande möte våren 2012. För kvalitetsutveckling av programmet är det angeläget att inte bara göra en översyn och förändringar av inre faktorer som påverkar programmets innehåll. Lika viktigt är också att studera yttre faktorer som påverkar utbildningen. En sådan faktor är den samverkan som sker med de två andra fakulteten vid universitet. T ex för de tre samverkande fakulteten finns det finns inget gemensamt dokument som belyser ansvar och roller för programmets helhet. Däremot har samverkan stärkts genom att det nu ingår en lärarerepresentant i programstyrelsen från en av de andra två fakulteten som medverkar i programmet.

När det gäller yttre faktorer är det också angeläget att göra återkommande omvärldsanalyser för att följa vad som händer och identifiera faktorer som kan påverka eller stärka utbildningen och studenternas framtidsutsikter. Ett sådant exempel är att ha kunskap om den framtida arbetsmarknaden för studenterna på programmet. Ett annat exempel är att följa upp de studenter som genomfört utbildningen och vilken typ av arbeten de får. Ett mått för en sådan uppföljning och som används i Högskoleverkets återkommande uppföljningsstudier i Sverige är hur nyexaminerades etablerar sig på arbetsmarknaden och fått arbete ett år efter examen.

Västerås 2011-12-22

Per Tillgren

professor i folkhälsovetenskap och hälsofrämjande arbete